

УДК 631.145 (477)

Н.А.ВОЛКОВА, канд. екон. наук

Одеський державний економічний університет

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито теоретичні і практичні аспекти аналізу оптимізації фінансових ресурсів підприємств, дана оцінка сучасному фінансовому стану підприємств Одеського регіону, розглянуті напрямки оптимізації фінансових ресурсів.

Раскрыты теоретические и практические аспекты анализа оптимизации финансовых ресурсов предприятий, дана оценка современному финансовому состоянию предприятий Одесского региона, рассмотрены направления оптимизации финансовых ресурсов.

The theoretical and practical aspects of analysis of optimization of financial resources of agricultural enterprises are exposed, this estimation to the modern financial state of enterprises of the Odesa region, considered directions of optimization of financial resources.

Ключові слова: фінансові ресурси, фінансовий стан, фінансова стійкість, власні і залучені кошти, фінансовий леверидж.

В сучасних умовах важливого значення набуває аналіз і оцінка фінансового стану підприємств. Це інструмент оперативного виявлення кризових ознак, наприклад, у розвитку сільськогосподарських підприємств, який необхідно систематично удосконалювати з використанням економічних і фінансових показників. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції на ринку і необхідність забезпечення належного фінансового стану потребують чіткої та налагодженої системи фінансового управління основними напрямками діяльності підприємства. Зокрема, основні напрями фінансового управління полягають у створенні резервів фінансування, що забезпечують зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, зменшення витрат, одержання прибутку, збалансування матеріальних і фінансових ресурсів, підвищення фінансової стійкості.

Дослідженню питань поліпшення фінансового забезпечення, зокрема, формування та використання фінансових ресурсів господарюючими суб'єктами присвячено наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Разом із тим, незважаючи на значний науковий доробок, праці учених та інші публікації й розробки не охоплюють усього спектру проблем особливості функціонування сільськогосподарських підприємств та ефективного управління фінансовими ресурсами у нових умовах господарювання.

В сучасних умовах у розв'язанні проблем фінансового забезпечення аграрних підприємств безперспективно розраховувати лише на

державну підтримку. Необхідно здійснювати пошук шляхів і важелів управління фінансовими ресурсами на мікроекономічному рівні, оптимізуючи склад та структуру фінансової бази суб'єктів господарювання.

Метою даної роботи є визначення теоретичного базису оцінки фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств та аналіз окремих елементів.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від виду економічної діяльності та раціонального розміщення ресурсів в основних фондах и оборотних засобах.

Для всіх суб'єктів ринкової економічної системи об'єктивно характерними рисами є несталість, неспроможність досягти стану повної рівноваги, схильність до постійних переходів від одного стану до іншого, що не може не супроводжуватися певними втратами й кризовими явищами. Сільськогосподарське підприємство не є виключенням. Воно прагне досягти зрівноваженого стану функціонування, при цьому його метою є не лише досягнення та збереження на визначеному рівні основних виробничих пропорцій і фінансових показників, а й розвиток шляхом оптимального використання свого потенціалу. Саме тому під фінансовою стійкістю розуміється не статична сталість, а динамічна стійкість, тобто здатність підтримувати оптимальну пропорційність у розвитку свого фінансового стану, можливість адаптуватися до швидкозмінних чинників зовнішнього середовища й використовувати їх із найбільшим ефектом для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Фінансова стійкість залежить від забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами. Вона відображає збалансованість засобів і джерел її формування, доходів та витрат, грошових і товарних потоків, оцінюється на підставі співвідношення власного й залученого капіталів підприємства, темпів нагромадження власних засобів у результаті господарської діяльності, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, забезпеченість матеріальних оборотних засобів власними джерелами. Про її послаблення свідчать зниження ліквідності, зростання кредиторської та дебіторської заборгованості.

Багаторазові дослідження підприємств показали, що з підвищенням частки залучених ресурсів у загальній сумі джерел довгострокових фінансових ресурсів ціна власних ресурсів підвищується зростаючими темпами, а ціна залучених спочатку залишається практично незмінною, потім також починає зростати. Оскільки ціна залучених фінансових ресурсів у середньому нижча від ціни власних фінансових ресурсів, виникає необхідність в їх оптимальній структурі.

Аналіз діяльності підприємств АПК Одеського регіону свідчить,

що для довгострокового фінансування господарської діяльності, результативності та економічної доцільності функціонування, а також попередження та запобігання фінансовими ризиками доцільно використовувати рівень фінансового левериджу.

Фінансовий леверидж характеризує використання залучених засобів із фіксованим відсотком для підвищення прибутку підприємства і показує на скільки відсотків збільшиться сума власних фінансових ресурсів за рахунок залучених засобів в оборот підприємства. Ефект фінансового важеля виникає в тих випадках, коли економічна рентабельність вище кредитних відсотків.

У ринковій економіці збільшення частки власних фінансових ресурсів не завжди означає поліпшення становища підприємства, можливості швидко реагувати на зміну ділового клімату. Навпаки, використання залучених фінансових ресурсів свідчить про гнучкість підприємства, його здатність знаходити кредити й повертати, що свідчить про довіру до нього в діловому світі.

Стабільного нормативу співвідношення власних і залучених коштів не існує, бо він не може бути загальним для різних галузей і підприємств. Частка власного й залучених фінансових ресурсів у формуванні активів підприємства і рівень фінансового левериджу залежить від галузевих особливостей. У сільському господарстві, де швидкість обертання капіталу низька, а частка необоротних активів висока коефіцієнт фінансового левериджу не повинен бути високим.

Дані таблиці показують, що за період 2009 р. активи підприємств сільського господарства Одеського регіону зросли на 682 млн. грн. Необоротні активи виросли в абсолютному вираженні на 163,9 млн. грн., однак в структурі зменшилися на 3,1 пунктів [1]. Оборотні активи сільськогосподарських підприємств зросли як по сумі, так і по структурі, і склали відносно 508,6 млн. грн., та зростання на 3 пункта.

Власний капітал підприємств зростає на 190 млн. грн., а доля його в структурі зменшилась на 2,5 відсоткових пункта. Зменшення власного капіталу свідчить про ріст залежності підприємств сільського виробництва від залученого капіталу. В свою чергу склад залученого капіталу зростає лише за рахунок поточних зобов'язань, які зросли з 30,3 до 34,3% в сумі джерел формування засобів підприємства. Доля довгострокових зобов'язань зменшилась з 768,3 до 757,7 млн. грн., що в структурі складає відповідно від 14,2 до 12,4%, тобто на 1,8 відсоткових пункта.

Аналіз фінансового стану сільськогосподарських підприємств за 2009 р. показує, що їх платоспроможність низька. Так, коефіцієнт загальної ліквідності на початок періоду склав 1,58, а на кінець – лише

1,48, тобто у підприємств після виплат поточних зобов'язань немає вдосталь оборотних активів для виробничо-фінансової діяльності.

Вертикальний та горизонтальний аналіз балансу
сільськогосподарських підприємств Одеського регіону за 2009 р.

№ ряд- ка	Стаття балансу	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Зміни за звітний період	
		млн. грн.	відсоток до підсумку	млн. грн.	відсоток до підсумку	абсолютні (+,-) тис. грн. (гр.3- гр.1)	Частка, пункті (гр.4-гр.2)
А	Б	1	2	3	4	5	6
Актив							
1.	Необоротні активи	2799,6	51,6	2963,5	48,5	+163,9	-3,1
2.	Оборотні активи	2591,1	47,8	3099,7	50,8	+508,6	+3
3.	Витрати майбутніх періодів	24,6	0,45	34,4	0,57	+9,8	+0,12
4.	Необоротні активи та групи вибуття	8,2	0,15	7,8	0,13	-0,4	-0,02
Пасив							
5.	Власний капітал	2721,2	50,2	2911,2	47,7	+190	-2,5
	Забезпечення наступ- них витрат і платежів	78,4	1,4	68,7	1,1	-9,7	-0,3
	Довгострокові зо- бов'язання	768,3	14,2	757,7	12,4	-10,6	-1,8
	Поточні зобов'язання	1644,5	30,3	2094,2	34,3	+449,7	+4,0
	Доходи майбутніх періодів	211,1	3,9	273,7	4,5	+62,6	+0,6
	БАЛАНС	5423,5	100	6105,5	100	+682	--

Підприємства не мають власних обігових коштів. Так, на початок періоду недостатність власних коштів, вкладених в оборотні активи, склала 78,4 млн. грн., а на кінець періоду – 52,3 млн. грн.

Сучасний стан показників сільського господарства такої, що вони не мотивують виробників до розвитку цього виду бізнесу. Спостерігається неадекватний збільшенню обсягів виробництва рівень прибутковості в сільськогосподарських підприємствах. Рівень рентабельності виробництва не підвищився, основний капітал галузі зменшився. Тому в сучасних умовах позиція підприємства визначається не лише його поточним фінансовим станом, але і його потенціалом, тобто здатністю розвиватися у нестабільному висококонкурентному середовищі.

Таким чином, оцінка ефективності структури капіталу й визначення оптимального для сільських підприємств співвідношення між власним та позиковим капіталом дають змогу оцінити фінансовий ризик, створити необхідний рівень фінансової безпеки в майбутньому. Для забезпечення умов ефективного функціонування підприємств не-

обхідно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, достатню фінансову незалежність і гнучкість при прийнятті фінансових рішень. Для цього необхідно проводити систему моніторингу фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств.

1.Державний комітет статистики України. Одеське обласне управління статистики. Статистичний щорічник Одеської області 2009 рік. – 556 с.

2.Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: В 2-х т. Т.2 / И.А.Бланк. – К.: Эльга, 2001. – 512 с.

3.Волкова Н.А. Методика сучасного аналізу фінансового стану сільськогосподарських підприємств // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. праць. – 2009. – №35. – С.35-43.

4.Ковалев В.В. Финансовый менеджмент: теория и практика / В.В.Ковалев – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2007. – 1024 с.

Отримано 01.09.2011

УДК 336.774

В.Ю.СВІТЛИЧНА, канд. екон. наук, Г.Є.ФАТЄЄВА

Харківська національна академія міського господарства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Аналізуються питання сутності категорії «кредитоспроможність». Вивчаються основні аспекти здійснення оцінки кредитоспроможності як в міжнародній банківській практиці, так і практиці вітчизняних банківських установ. Пропонуються основні напрямки оптимізації механізму оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників банків.

Анализируются вопросы сущности категории «кредитоспособность». Изучаются основные аспекты осуществления оценки кредитоспособности как в международной банковской практике, так и практике отечественных банковских учреждений. Предлагаются основные направления оптимизации механизма оценки кредитоспособности предприятий-заемщиков банков.

Problems of «credibility» category essence are analyzed. Basic aspects of credibility in international banking practice and practice of domestic banking institutions assessment are studied. Main ways of optimization mechanism of enterprises - bank borrowers' creditability assessment are proposed.

Ключові слова: кредитний процес, кредитоспроможність, банківський сектор, методика оцінки кредитоспроможності, платоспроможність.

Надійність банківського сектору економіки та ефективність його діяльності значним чином забезпечують успішність розвитку всієї економіки держави. Залучення банківського капіталу сприяє розвитку підприємництва, а також відродженню вітчизняного виробництва. Банківську діяльність прийнято вважати каталізатором суспільного виробництва.